

Правова позиція

(правонаступник наукового журналу
“Вісник Академії митної служби України.
Серія: “Право”)

№ 2 (39)

*Включено до Переліку наукових фахових видань України, у яких
можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
з юридичних наук (Наказ Міністерства освіти і науки України
від 17.03.2020 р. № 409, додаток 1)*

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Є. С. Назимко, доктор юридичних наук,
професор, перший проректор
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-4949-4155

Г. С. Буга, доктор юридичних наук, доцент
начальник відділу організації наукової роботи
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-3957-7387

С. М. Князєв, доктор юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
публічної безпеки громад факультету № 2
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0004-2618-7050

ПОНЯТТЯ COMMUNITY POLICING

У статті проаналізовано поняття community policing. Доводиться, що «community policing» - це не вирішення проблеми, а лише один із інструментів зробити поліцію більш відкритою та підзвітною громаді, а також це підхід у щоденній роботі поліції, побудований на принципах постійної комунікації. Community policing характеризується співробітництвом та взаємодією на договірних засадах, такі дії врегульовано як на державному, так і регіональному рівнях, практичній реалізації громадського контролю, відкритої звітності, координаційної активності та обговоренню питань превентивної діяльності, охорони правопорядку та боротьби зі злочинністю. Доводиться, що у статті 11 Закону України «Про Національну поліцію» визначено взаємодію з населенням на засадах партнерства, відповідно до якого діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Ключові слова: взаємодія поліції та територіальних громад; зарубіжний досвід взаємодії поліції та територіальних громад; Community Policing.

Ye. S. Nazymko, H. S. Buha, S. M. Kniaziev. Concept of community police

The article analyzes the concept of community policing. It is proven that «community policing» is not a solution to the problem, but only one of the tools to make the police more open and accountable to the community, as well as an approach to daily police work built on the principles of constant communication. Community policing is characterized by cooperation and interaction on a contractual basis, such actions are regulated at both the state and regional levels, the practical implementation of public control, open reporting, coordination activity and discussion of issues of preventive activities, law enforcement and the fight against crime. It is proved that Article 11 of the Law of Ukraine «On the National Police» defines interaction with the population on the basis of partnership, according to which police activities are carried out in close cooperation and interaction with the population, territorial communities and public associations on the basis of partnership and are aimed at meeting their needs. To determine the causes and/or conditions for the commission of offenses, planning the official activities of police bodies and units is carried out taking into account the specifics of the region and the problems of territorial communities. The level of public trust in the police is the main criterion for assessing the effectiveness of police agencies and units. The practice of implementing Community Policing in the realities of Ukraine shows that in order for this or that initiative to be effective, communication between responsible persons from police officers and representatives of society must occur according to the appropriate principles and on a certain range of issues.

Key words: interaction between the police and territorial communities; foreign experience of interaction between the police and territorial communities; Community Policing.

Постановка проблеми. Одним із принципів діяльності поліції у статті 11 Закону України «Про Національну поліцію» визначено взаємодію з населенням на засадах партнерства, відповідно до якого діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами

та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Для його реалізації використовуються нормативно-правові механізми, закріплені як на законодавчому, так і підзаконному рівнях, теоретичні концепції правоохоронної діяльності (найбільш поширена – «Community Policing»), а також практичні заходи взаємодії [1, с.360]. Отже, актуальності визначення поняття community policing слід приділяти важливе значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття community policing було предметом наукових досліджень Волюйко О.М., Григоренко І.А., Демський Н.В., Ніколенко Д.О. та інших провідних науковців. Однак, низка аспектів, а саме поняття community policing, потребують додаткового опрацювання.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення поняття community policing.

Виклад основного матеріалу. «Community policing» – це філософія стилю управління та стратегії діяльності правоохоронних органів на засадах партнерства з населенням, відповідно до його потреб та нагальних проблем. Головною метою є створення та підтримання активної та тісної співпраці з громадянами в атмосфері довіри один до одного, що допоможе як краще аналізувати проблеми так і якісно знаходити їх рішення, таким чином втілюючи в життя сервісну функцію поліції. Європейський вибір – це система послідовних реформ, спрямованих на втілення європейських цінностей: розвиток стабільності, демократія, громадське суспільство тощо [2, с.272].

Досить влучним, є визначення поняття моделі Community Policing як орієнтованого на громаду підходу в роботі поліції, який визнає, що ефективна поліційна діяльність залежить від допомоги й підтримки з боку громади і який ґрунтується на організованій інноваційними методами співпраці поліції і громади щодо спільного виявлення й вирішення проблем, які стоять перед громадою [3, с.123]. Базові компоненти Community Policing такі: – організаційна децентралізація; – переорієнтація патрулювання на двосторонню взаємодію з представниками громади; – орієнтація правоохоронної діяльності на наявні проблеми громади та встановлені відповідно до них пріоритети [4]. До базових компонентів Community Policing також відносять так звану видимість поліції, її присутність на вулицях у форменому одязі, можливість мешканців громади побачити та поспілкуватись із поліцейськими. Дослідження оцінки роботи поліції свідчать, що це суттєво підвищує відчуття безпеки у місцевих мешканців, довіру до поліції та задоволеність її роботою [5, с. 155].

Слід відмітити, що «Community Policing» – це постійна взаємодія правоохоронців з населенням та місцевою владою заради підвищення рівня безпеки на місцях. Завдяки побудові партнерських стосунків, громадськість зможе не тільки долучитися до забезпечення правопорядку, а й отримає дієвий механізм, як вказати правоохоронцям на актуальні проблеми місцевого населення. А поліція зможе ефективно та якісно виконувати покладені на неї функції, дослухаючись до громади. «Community Policing» – це принцип у роботі поліції, побудований на постійній комунікації, коли поліція та громада усвідомлює спільну відповідальність за безпеку. Окрім цього, поліція реагує на місцеві потреби й вимоги, які визначає сама громада. Проблеми на місцях вирішуються індивідуально, шляхи їх вирішення узгоджуються з населенням та органами влади. Співпраця поліції та громади першочергово зосереджується на попередженні та уникненні правопорушень. У свою чергу механізм «Community Policing» акцентує увагу в роботі поліції на тих аспектах, які важливі саме в повсякденному житті людей, і посилює почуття безпеки безпосередньо за місцем їх проживання. Саме це розбудовує взаємодовіру між населенням і поліцією, заохочує людей до участі в житті громади, робить діяльність поліції більш видимою, а громаду – соціально-відповідальною [6].

Необхідною вимогою сьогодення щодо діяльності поліції є те, що остання має працювати для громади, бути підзвітною громаді, співпрацювати з громадою. Зазначена вимога визначає стратегію служіння суспільству, яка найповніше реалізується в межах моделі взаємодії сил поліції із громадою, відомою як Community Policing. У більшості проаналізованих праць у контексті дослідження історії формування зазначеної стратегії обґрунтовано доводиться, що в її основу було покладено теорію і практику реалізації так званих 9 принципів роботи сучасної поліції Роберта Піля (Robert Peel), міністра внутрішніх справ Великобританії, розробника ідеології муніципальної поліції, Як відомо, діяльність створеної Робертом Пілем 1829 року в Лондоні муніципальної поліції ґрунтувалась передовсім на запобіганні злочинам і регулярному патрулюванню, а змістом «9 принципів» було: 1) базовою місією існування поліції є запобігання злочинам і безладу шляхом, альтернативним тільки застосуванню збройної сили; 2) здатність поліції виконувати свої обов'язки залежить від громадського схвалення дій поліції; 3) поліція повинна забезпечити добровільну співпрацю громадськості в добровільному дотриманні закону, щоб забезпечити й підтримувати повагу громадськості до неї; 4) ступінь співпраці громади у пропорційному розмірі знижує рівень застосування поліцією фізичної сили і примусу задля досягнення останньою своїх поліційних цілей; 5) пошук і збереження поліцією суспільної підтримки здійснюються не завдяки громадській думці, а через постійну демонстрацію поліцією абсолютно неупередженого служіння закону; 6) поліція застосовує фізичну силу тією мірою, яка потрібна для забезпечення дотримання закону або відновлення порядку й тільки тоді, коли здійснення переконання, поради та попередження виявляється недостатнім; 7) в усі часи поліція має підтримувати зв'язок із громадськістю, бо поліція і є громадськістю, а громадськість – поліцією; поліція – це лише представники громадськості, яким платять, щоб ті присвячували повний робочий день тим обов'язкам, які покладаються на кожного громадянина в інтересах добробуту громади; 8) поліція

повинна завжди спрямовувати свої дії суворо щодо своїх функцій і не узурпувати повноваження судової влади; 9) ефективність поліції оцінюється за відсутністю злочинності і безладу, а не за видимими ознаками дій поліції в боротьбі із зазначеним [3, с.123; 7].

Сучасна поліція у своїй роботі орієнтується на потреби місцевої громади. Закон України «Про Національну поліцію» [8] визначає необхідність взаємодії поліції і населення на засадах партнерства. Завдяки залученню людей (наприклад, спільне патрулювання, нагляд за територією і вчасне інформування патрульних) поліція зможе ефективніше запобігати новим правопорушенням. Як наслідок, поменшає роботи, пов'язаної із реагуванням на вчинені правопорушення і розслідуванням скоєних злочинів. Співпраця з активними мешканцями дозволить заручитись підтримкою громади і будувати довіру між поліцейськими та мешканцями. Вирішення проблем, які турбують громаду, сприяє формуванню позитивного іміджу поліції. Співпрацюючи з громадою, поліція має можливість підвищувати обізнаність мешканців про свою роботу (наприклад, про межі компетенції поліцейських або про альтернативні шляхи вирішення проблем). А це дозволить в подальшому зменшити навантаження на поліцію [9]. Участь громадськості в правоохоронній та правоохоронній діяльності становить неабиякий інтерес. Іноді саме громадяни, котрі стали свідками правопорушення або знають про запланований злочин, можуть надати представникам органів Національної поліції цінну допомогу у справі підтримання правопорядку на конкретній території. Так у більшості країн наголос у правоохоронній діяльності органів публічного адміністрування робиться на превентивній діяльності за допомогою громадськості [10, с. 53].

Стратегії поліцейської діяльності, зорієнтованої на громаду, демонструють наявність шістьох основних моделей реалізації ідеї «Community Policing» на практиці: поліцейське обслуговування, засноване на територіальному принципі (Area-based Policing); товариство багатьох агенцій (Multi-agency Partnerships); попередження злочинів силами громади (Community Crime Prevention); стратегії поліцейсько-громадського контакту (Police-public Contact Strategies); територіально-базовані піші патрулі (Area-based Foot Patrols); залучення громади та консультування з громадами (Community Involvement and Consultation) [11].

Практика реалізації Community Policing в реаліях України свідчить, що, для того щоб та чи інша ініціатива була ефективною, комунікація між відповідальними особами з офіцерів поліції і представниками громади має відбуватися за відповідними принципами і з визначеного кола питань. Відповідно до презентованої на сайті Нацполіції вебсторінки Community Policing, основні принципи реалізації зазначеної моделі взаємодії полягають у такому: 1) жителі повідомляють поліції про проблеми у сфері безпеки та спільно шукають розв'язання їх подолання; 2) місцева поліція у плануванні роботи враховує думку населення. На підставі цієї інформації формуються місцеві програми з підвищення безпеки; 3) спілкування з населенням відбувається за допомогою інноваційних платформ, які допомагають жителям швидко отримувати реакцію на їхні звернення та ефективніше розв'язувати проблеми з безпекою; 4) завдяки більш тісній комунікації та взаємодії населення й поліції жителі точно знають, що робить поліція, яка її роль, права та обов'язки; 5) зосередження уваги на причинах злочинів дає змогу завчасно запобігати їм; 6) громада контролює діяльність поліції, отримує актуальну інформацію про стан безпеки за місцем проживання; 7) критерієм оцінки роботи поліції є те, як вона розв'язує проблеми у сфері безпеки, на які вказали жителі. Водночас саму оцінку також дають представники громад, органів місцевого самоврядування, незалежні експерти [3, с.125; 12].

Висновки. Отже, «community policing» - це не вирішення проблеми, а лише один із інструментів зробити поліцію більш відкритою та підзвітною громаді, а також це підхід у щоденній роботі поліції, побудований на принципах постійної комунікації. Community policing характеризується співробітництвом та взаємодією на договірних засадах, такі дії врегульовано як на державному, так і регіональному рівнях, практичний реалізації громадського контролю, відкритої звітності, координаційної активності та обговоренню питань превентивної діяльності, охорони правопорядку та боротьби зі злочинністю.

Список використаних джерел:

1. Демський Н.В. Реалізація підрозділами превентивної діяльності національної поліції принципу взаємодії з населенням у сфері профілактики правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №4. С.359-362.
2. Ніколенко Д.О., Григоренко І.А. Принцип «community policing» як інтегральна складова роботи правоохоронних органів щодо профілактики девіантної поведінки неповнолітніх з особливими потребами. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. №1. С. 270-279.
3. Волуйко О.М. Стратегія community policing: філософія, сутність, основні принципи та форми реалізації. *Juris Europensis Scientia*. 2020. Випуск 4. С. 122-126.
4. Гаврилук Т. Становлення відносин між поліцією та населенням у європейських країнах: історичний досвід та сучасні тенденції. *Вісник Академії управління МВС*. 2010. № 3 (15). С. 56-63.
5. Сліпченко Т. Community policing як партнерство між поліцією та громадою: європейський досвід. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. №30. С. 154-158.
6. Community Policing. URL: <https://smr.gov.ua/uk/2016-03-14-08-10-17/vzaemodiia-politsii-ta-hromady/14013-community-policing.html>

7. Sir Robert Peel's Nine Principles of Policing. URL: <https://www.nytimes.com/2014/04/16/nyregion/sirrobert-peels-nine-principles-of-policing.html>
8. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року №580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
9. Буклет «Взаємодія поліції та громади (Community Policing)» URL: http://www.irf.ua/content/files/com_pol.pdf.
10. Костюшко О. П. Поняття та історичний аспект виникнення філософії поліцейської діяльності орієнтованої на громаду. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Спецвипуск, том 3, 2019. С.53–58.
11. Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління : [монографія]. Харків : Консум, 2001. 131 с.
12. Що таке Community Policing. URL: [http:// cop.org.ua/ua/shcho-take-community-policing](http://cop.org.ua/ua/shcho-take-community-policing)